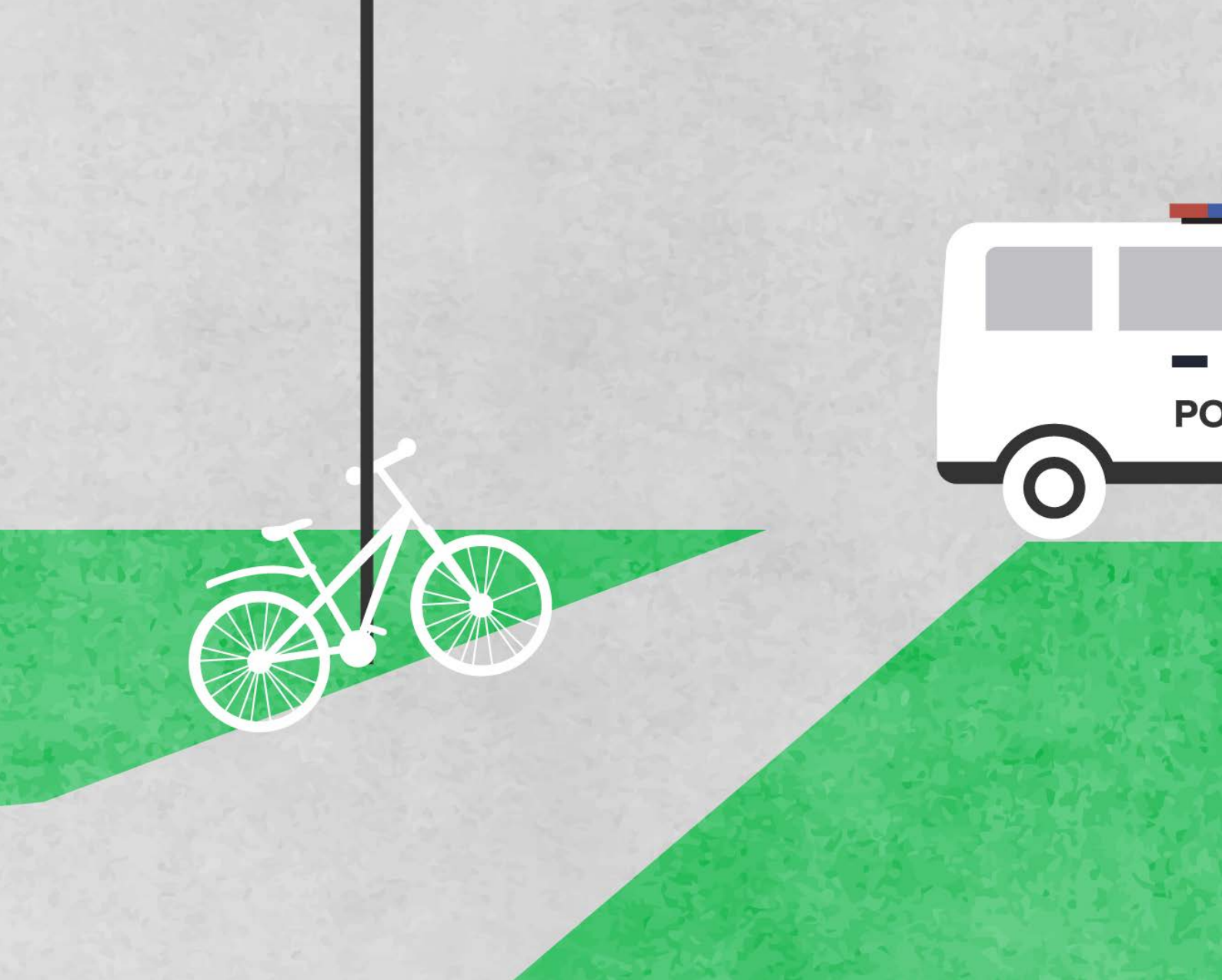

BAD APPLES

KORTFILM OVER ETNISCH PROFILEREN BIJ DE BELGISCHE POLITIE

LESPAKKET BIJ DE FILM

Stop
Etnisch
Profileren

INHOUDSTABEL

1.	OVER DE KORTFILM ‘BAD APPLES’	3
2.	DOELSTELLINGEN EN KERNWOORDEN	5
3.	ACTIVITEITEN	6-12
3.1	ACTIVITEITEN VOOR DE KORTFILM	6-8
3.2	VERTONING VAN DE KORTFILM	9
3.3	ACTIVITEITEN NA DE KORTFILM	10-12
4.	MEER INFO OVER ETNISCH PROFILEREN	13-15
5.	EINDTERMEN EN ONTWIKKELINGSDOELEN	16
6.	HET PLATFORM ‘STOP ETNISCH PROFILEREN’	17
7.	COLOFON	18

1. OVER DE KORTFILM ‘BAD APPLES’

Cast	➤	Yassine Fadel (Ayoub), Anas Senhaji (Momo), Catherine Jandrain (politieagente), Toussaint Colombani (politieagent), Lola Mweba (moeder), Enzy en Niyo (kinderen)
Taal	➤	Frans gesproken met ondertitels in het Nederlands/Engels
Duur	➤	07:49
Regie	➤	Devid
Scenario	➤	Luca Garcia Tercero

De kortfilm 'Bad Apples' kan online bekeken worden via [Youtube](#) of via www.nietnormaal.be.

KORTE INHOUD

In 'Bad Apples' volgen we Ayoub, een 17-jarige jongen die fietst naar zijn beste vriend. Onderweg houdt de politie hem tegen voor een identiteitscontrole. Is de fiets waarmee hij zich door Brussel begeeft wel de zijne?

De kortfilm is gebaseerd op bestaande getuigenissen over etnisch profileren. Het verhaal van Ayoub focust op de gevolgen en impact van etnisch profileren. Voor de politie duurt een controle slechts een paar minuten, maar voor degene die dit moet ondergaan, zijn de gevolgen vaak ingrijpend.

TITELKEUZE ‘BAD APPLES’

Wie onderworpen wordt aan etnisch profileren, voelt zich al gauw de ‘rotte appel’ – zelfs al deed hij of zij niets onwettelijks: het gevoel verdacht te zijn, zindert na. Ook omstanders denken vaak “waar rook is, is vuur” en zien zo vooroordelen versterkt. Langs de andere kant verwijzen politieleiding en politici graag naar ‘rotte appels’ wanneer gevallen van racisme door agenten in de media komen. Al is het complexer dan de rotte appels vervangen door nieuwe mensen. Sommige individuele politieagenten zijn expliciet en openlijk racistisch en voor hen mag geen plaats zijn binnen de politie. Anderen hebben, zoals zo veel mensen, onbewust diepgewortelde stereotypen en vooroordelen, maar dat wil niet zeggen dat ze ernaar mogen handelen.

Etnisch profileren is stigmatiserend en versterkt negatieve vooroordelen over etnische minderheden. Daarom is het belangrijk dat politieagenten bij het uitvoeren van identiteitscontroles zich niet laten leiden door hun buikgevoel of vooroordelen, maar op basis van specifieke, feitelijke criteria te werk gaan. Soms gaan politieagenten zich extreem richten op bepaalde etnische groepen, waardoor ze minder aandacht en tijd hebben voor criminaliteit die door andere groepen van mensen gepleegd wordt. Etnisch profileren is dan een verspilling van politiemiddelen. Ook hier is het belangrijk om deze praktijken te stoppen en de juiste maatregelen te treffen.

De meeste politieagenten willen echter niet etnisch profileren, maar ze worden onvoldoende begeleid en getraind om dit tegen te gaan. Ondertussen is er wel een groeiend bewustzijn bij politieagenten. Ze erkennen het probleem van etnisch profileren en willen het aanpakken.

WIE SPEELT WIE IN DE KORTFILM?

In 'Bad Apples' spelen verschillende acteurs. Hieronder vind je een overzicht van wie welk personage speelt:

- **Yassine Fadel** speelt Ayoub, een 17-jarige jongen van Noord-Afrikaanse afkomst. Hij woont al zijn hele leven in Brussel en verplaatst zich overal met de fiets. Door de verhalen die hij hoort in zijn vriendenkring, is hij wantrouwig tegenover de politie.
- **Anas Senhaji** speelt Momo, een 17-jarige jongen van Noord-Afrikaanse afkomst. Brussel is zijn habitat. Momo is een goede vriend van Ayoub en is een flapuit. Hij doet zich vaak stoerder voor dan hij eigenlijk is.
- **Catherine Jandrain** speelt de politieagente. Zij laat zich vaak leiden door vooroordelen en omdat ze zelf niet in Brussel woont, weet ze niet hoe zich cultuursensitief op te stellen.
- **Toussaint Colombani** speelt de politieagent. Hij woont en werkt al zijn hele leven in Brussel. Hij is het vaak niet eens met de manier waarop sommige collega's hun functie als politieagent uitvoeren, maar hij durft hen hier niet openlijk mee te confronteren.
- **Lola Mweba** speelt de omstander van de controle en de mama van Niyo. Zij is van Congolese afkomst maar is geboren in België en is getrouwd met een witte Belg. Samen hebben ze twee zonen. Zij vindt het belangrijk dat haar kinderen op jonge leeftijd bewust gemaakt worden van racisme en discriminatie. Als iemand in haar omgeving een racistische opmerking maakt, spreekt ze die persoon daar op een respectvolle manier op aan.
- **Niyo** speelt het jongetje en het zoontje van Lola. Hij woont in Brussel. Hij is zich bewust van zijn gemengde afkomst en voelt zich hierdoor soms anders.

2. DOELSTELLINGEN EN KERNWOORDEN

De kortfilm 'Bad Apples' is een handige manier om etnisch profileren bespreekbaar te maken in de klas. In dit lespakket, bedoeld voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs, vind je de nodige omkadering om er enkele leerrijke en constructieve lessen van te maken.

DOELSTELLINGEN

KENNIS

Na deze klasactiviteiten kan de leerling uitleggen:

- wat etnisch profileren inhoudt
- wat de oorzaken en gevolgen hiervan zijn
- waarom etnisch profileren mensenrechten schendt
- wat het platform 'Stop etnisch profileren' wil doen tegen etnisch profileren

VAARDIGHEDEN

Na deze klasactiviteiten is de leerling in staat om:

- een onderbouwde mening te vormen over etnisch profileren

HOUDING

Na deze klasactiviteiten is de leerling bereid om:

- te luisteren naar andermans mening
- voor zijn of haar rechten op te komen
- zijn of haar mening te geven
- zich in te leven in een ander

KERNWOORDEN

- 1) **DISCRIMINATIE**
- 2) **ETNISCH PROFILEREN**
- 3) **ETNISCHE MINDERHEDEN**
- 4) **IDENTITEITSCONTROLE**
- 5) **MENSENRECHTEN**
- 6) **POLITIE**
- 7) **STEREOTYPEN**
- 8) **VOORoorDELEN**

3. ACTIVITEITEN

Dit lespakket bestaat uit drie verschillende delen (activiteiten voor de kortfilm, vertoning van de kortfilm en activiteiten na de kortfilm) en neemt ongeveer 2 volledige lesuren in beslag.

3.1 ACTIVITEITEN VOOR DE KORTFILM

DEEL 1: AFSPRAKEN MAKEN

DUUR	➤ 8 min.
DOELSTELLING	➤ Leerlingen voelen zich veilig om in de klas samen te praten over gevoelige onderwerpen op een respectvolle manier.
BENODIGDHEDEN	➤ Een schoolbord om de gemaakte afspraken te noteren.
VOORAF	➤ Schuif de banken aan de kant en plaats alle stoelen in een cirkel. Zorg ervoor dat iedereen elkaar kan zien.

STAP 1 INTRODUCTIE (2 min.)

- Leg uit dat jullie het de komende les(sen) zullen hebben over etnisch profileren door de politie.
- Vermeld dat er doorheen de les(sen) veel met elkaar gesproken zal worden over discriminatie en dat er gevoelige en persoonlijke onderwerpen kunnen worden aangekaart.

STAP 2 AFSPRAKEN MAKEN (5 min.)

Vraag aan de leerlingen wat er nodig is om de klasgesprekken vlot te laten verlopen. Stel hen de vraag: “Wat zou jou helpen om deel te nemen aan een klasgesprek?” Noteer de antwoorden kernachtig op het schoolbord.

- Indien er onvoldoende afspraken uit het rondje komen, dan kan je inspiratie halen uit deze reeks van afspraken:
 - We hebben respect voor elkaars cultuur (gezinscultuur, religie,...).
 - Er mag gelachen worden! Zonder uitlachen.
 - We schelden elkaar niet uit.
 - We respecteren elkaars privacy: we vertellen niets door (via sociale netwerken, op de speelplaats, in de lerarenkamer,...).
 - We roddelen niet.
 - Je kiest zelf wat je wel of niet vertelt. Je bent niet verplicht om te antwoorden.
 - We willen wel dat iedereen actief deelneemt. Actief luisteren is ook actief deelnemen!
 - Respect is belangrijk, dus luisteren we naar elkaar, zonder te oordelen. We laten elkaar uitspreken voor we reageren.
 - Meninge kunnen verschillen en dat is oké. We veroordelen elkaar niet omwille van een andere mening.

- We spreken vanuit onszelf en we gebruiken zoveel mogelijk ik-boodschappen. Daardoor vermijden we veralgemeningen.
- Voor of na de activiteit kunnen de leerlingen je aanspreken als ze het graag willen hebben over persoonlijke zaken die ze liever niet in de groep delen.
- Er kan gepraat worden over moeilijke dingen die je hebt meegemaakt of die iemand anders heeft ervaren. Als blijkt dat er iemand in gevaar is, gaan we in de eerste plaats zorgen voor de veiligheid van die persoon. We spreken eerst met jou en bekijken samen wie we kunnen aanspreken hier op school om jou verder te helpen.

STAP 3 AFSPRAKEN ZICHTBAAR MAKEN (1 min.)

- Zorg dat de gemaakte afspraken een zichtbare plek krijgen op het schoolbord.
- Eindig met: “Hebben we alles? Kan iedereen zich daarin vinden?”
- Wanneer je op een later moment opnieuw een klasgesprek hebt, noteer de afspraken dan opnieuw op het bord. Herinner de leerlingen aan de gemaakte afspraken.
- Houdt iemand zich niet aan de gemaakte afspraken? Dan kan je teruggrijpen naar de afspraken die ze zelf hebben gemaakt met elkaar (zonder één persoon met de vinger te wijzen).

DEEL II: KLASONDERZOEK OVER ETNISCH PROFILEREN

DUUR	➤	40 min.
DOELSTELLINGEN	➤	Leerlingen leren wat etnisch profileren inhoudt en krijgen zicht op de oorzaken en gevolgen ervan. Leerlingen leren een onderbouwde mening te vormen over etnisch profileren. Leerlingen leren uitleggen waarom etnisch profileren mensenrechten schendt.
BENODIGHEDEN	➤	Grote flappen papier voor het klasonderzoek.
VOORAF	➤	Voorzie als leerkracht voldoende tijd om de informatie over etnisch profileren (oorzaken, gevolgen, ...) goed onder de knie te krijgen, door de achtergrondinfo te lezen in dit pakket (vanaf p. 13) maar ook op www.nietnormaal.be . Op de website staat extra materiaal, indien nodig.

STAP 1 OMSCHRIJVING VAN ETNISCH PROFILEREN (5 min.)

- Geef leerlingen kort mee wat etnisch profileren door de politie is. Schrijf of projecteer de definitie eventueel op het bord.
‘Wanneer de politie je controleert, fouilleert of aanhoudt omwille van je uiterlijk en niet om wat je hebt gedaan, is er sprake van etnisch profileren.’

STAP 2 START HET KLASONDERZOEK (15 min.)

- Start het klasonderzoek. Plaats de leerlingen in groepjes van maximum 4 leerlingen. Geef hen twee vellen papier met op elk vel een vraag.
 - Vel 1: Wat weet ik over etnisch profileren bij de politie?
 - Vel 2: Wat wil ik weten over etnisch profileren bij de politie?
- Geef hen 5 tot 10 minuten om in groep antwoorden te formuleren en op te schrijven op het blad.

STAP 3 ELK GROEPJE STELT ANTWOORDEN VOOR (20 min.)

- Laat daarna één persoon per groepje de antwoorden beknopt voorstellen aan de rest van de groep.
- Maak notities in 2 kolommen op het schoolbord.
- Tracht ook een antwoord te vinden op de vragen die de leerlingen in kleine groep hebben opgesteld (vel 2).
- Sprokkel uitspraken van leerlingen en kom samen tot de antwoorden. Komen jullie er samen niet uit? Dan kan je hen als leerkracht tips geven om tot het juiste antwoord te komen. Stuur de leerlingen in de juiste richting.

3.2 VERTONING KORTFILM ‘BAD APPLES’

DUUR	➤	10 min.
BENODIGDHEDEN	➤	Een computer, projector en speakers om de kortfilm te tonen. Internetverbinding om de kortfilm 'Bad Apples' mee af te spelen. Elke leerling heeft papier en schrijfgerief om notities te nemen tijdens de kortfilm.
DOELSTELLINGEN	➤	Leerlingen leren een onderbouwde mening te vormen over etnisch profileren. Leerlingen leren zich in te leven in een ander.

STAP 1 HOU PAPIER EN SCHRIJFGERIEF KLAAR (2 min.)

- Elke leerling neemt papier en schrijfgerief voor aanvang van de kortfilm.

STAP 2 KIJK DE KORTFILM ‘BAD APPLES’ (8 min.)

- Toon de kortfilm ‘Bad Apples’ via www.nietnormaal.be of via [Youtube](https://www.youtube.com/watch?v=...).
- Vraag hen te noteren:
 - wat hen opvalt
 - welk gedrag ze wel/niet normaal vinden
 - wat hen opvalt bij de personages.
- Hun antwoorden zullen besproken worden tijdens het klasgesprek na de kortfilm.

3.3 ACTIVITEITEN NA DE KORTFILM ‘BAD APPLES’

DEEL I: KLASGESPREK OVER DE KORTFILM ‘BAD APPLES’

DUUR	➤ ±30 min.
BENODIGDHEDEN	➤ De eerder gemaakte afspraken.
DOELSTELLINGEN	➤ Leerlingen leren een onderbouwde mening te vormen over etnisch profileren. Leerlingen leren zich in te leven in een ander.

STAP 1 BEREID HET LOKAAL VOOR (2 min.)

- Voorzie genoeg beweegruimte en zet stoelen in een cirkel voor een klasgesprek. Zo kunnen alle leerlingen elkaar aankijken en bevorder je een intieme en open sfeer voor een constructieve dialoog.
- Noteer de eerder gemaakte afspraken op het schoolbord.

STAP 2 START EEN KLASGESPREK (25 min.)

- Start vervolgens een klasgesprek over de kortfilm. Hiervoor kan je alvast inspiratie halen uit onderstaande vragen:
 - Wat heb je in de kortfilm gezien?
 - Was de informatie uit de kortfilm nieuw voor je of was die al bekend? Vertel.
 - Sta eerst even stil bij de titelkeuze van de kortfilm. Waarom denk je dat de kortfilm ‘Bad Apples’ heet?
 - Wat deed de kortfilm met je?
 - Wat denk je na het bekijken van deze kortfilm?
 - Welke boodschap wil de kortfilm meegeven?
 - Spelen er zaken rondom dit thema in de klas? Zo ja, kan je een voorbeeld bedenken waarin je dit al hebt gezien/gehoord/meegemaakt in de klas of op school?
 - Hoe zou je je zelf voelen mocht jou dit overkomen?

TIP 🖱 Stimuleer inclusie tijdens het klasgesprek

- Geef aan elke leerling op actieve wijze de kans om iets in te brengen en let erop dat het klasgesprek niet gedomineerd wordt door één persoon in de groep. Respecteer tegelijkertijd ook de keuze van leerlingen die liever niets zeggen. Geef aan dat als iets te persoonlijk wordt, je niet van hen verwacht dat ze daarop ingaan of alles vertellen. Actief luisteren is ook actief deelnemen.
- Herhaal de eerder gemaakte afspraken en herinner de leerlingen eraan wanneer je merkt dat de afspraken niet helemaal worden nageleefd.

DEEL II: STELLINGENSPEL

DUUR	➤ ±20 min.
BENODIGDHEDEN	➤ Maak groene (eens) en rode (oneens) kaartjes voor elke leerling. Gebruik de achtergrondinfo: ‘Wie speelt wie in de kortfilm?’.
DOELSTELLINGEN	➤ Leerlingen leren een onderbouwde mening te vormen over etnisch profileren. Leerlingen leren te luisteren naar andermans mening.

STAP 1 DEEL GROENE EN RODE KAARTJES UIT (1 min.)

- Deel na het klasgesprek groene en rode kaartjes uit en geef deze aan elke leerling.

STAP 2 ‘WIE SPEELT WIE IN DE KORTFILM?’ (1 min.)

- Deel het overzicht ‘Wie speelt wie in de kortfilm?’ uit aan de leerlingen. De context bij elk personage kan hen helpen bij het formuleren van een mening bij elke stelling.

STAP 3 SPEEL HET STELLINGENSPEL (20 min.)

- Overloop samen de stellingen. Wanneer een stelling gesteld wordt, steken de leerlingen het kaartje in de lucht waarmee ze zeggen of ze het eens (groen) of oneens (rood) zijn met de stelling.
- Duid vervolgens enkele leerlingen aan en laat ze ook telkens uitleggen waarom ze het eens of oneens zijn met de stelling.
- Onder elke stelling vind je bijpassende achtergrondinformatie. Met deze info kan je het stellingenspel wat verrijken indien nodig.

A) Ayoub maakt zich veel te druk om de controle. Laat de politie gewoon haar werk doen. Een controle duurt toch maar enkele minuten.

Het is de taak van de politie om onze veiligheid te verzekeren. Als iemand iets verkeerd doet, kan de politie die persoon maar beter controleren. In het geval van Ayoub zien we dat er geen gegronde reden is om over te gaan tot een identiteitscontrole. Mensen met een migratieachtergrond worden regelmatig door de Belgische politie gecontroleerd zónder dat er een gegronde reden voor is. Hun uiterlijk is dan de aanleiding voor een controle, fouillering of arrestatie. Daarnaast kan een politiecontrole op verschillende manieren ingrijpend zijn. Tegengehouden worden, vooral in het openbaar, werkt een negatieve beeldvorming in de hand ten aanzien van etnische minderheden. Omstanders zullen uitgaan van ‘waar rook is, is vuur’. Als de politie zich baseert op stereotypen of vooroordelen om iemand te controleren, zullen mensen van bepaalde groepen meer in contact komen met politie en justitie, zelfs als ze minder misdrijven begaan. Etnisch profileren geeft zo aanleiding tot ‘selffulfilling prophecy’.

B) ‘Het zijn altijd dezelfde’. De politie heeft gelijk om Ayoub te controleren.

De politie mag je identiteitsbewijs alleen vragen als ze vermoeden dat je de orde verstoort, een misdrijf pleegde of wil plegen of wordt opgespoord. Voor deze vermoedens moet altijd een goede reden zijn. Als de politie je identiteitsbewijs vraagt, moet je het niet alleen tonen maar ook afgeven. Als je weigert of als je je met geweld verzet, kan de politie je aanhouden. Heb je je identiteitskaart niet bij je? Dan mag je je identiteit ook op een andere manier bewijzen. Bijvoorbeeld: geef je paspoort of je rijbewijs af aan de politie. Voel je je onterecht gecontroleerd? Dan kan je een klacht indienen. Zo kan je terecht bij: UNIA (discriminatie), de politiekorpschef of de dienst Intern Toezicht, Comité P, de ombudsdienst van je stad/gemeente. Ben je jonger dan 18 jaar? Dan kan je ook terecht bij het kinderrechtencommissariaat.

C) Omstanders beginnen de controle te filmen – zo kunnen agenten toch niet werken.

Volgens de wet is het niet verboden om politieacties te filmen in België. In principe mag je politieagenten dus filmen tijdens een controle of interventie, ook als ze dit niet willen. Een filmpje kan bewijzen hoe de politie zich heeft gedragen en wat je zelf zei of deed. Dat kan je helpen als je een klacht wil indienen. Van tevoren leg je ook uit aan de politie dat je de situatie zal vastleggen op beeld. De politie mag jouw beelden niet wissen. Ze mogen enkel je telefoon in beslag nemen als hij gelinkt wordt aan een misdrijf. Opgelet: deel de beelden niet zomaar op sociale media (tenzij onherkenbaar of met toestemming van agenten).

D) Door dit soort van controles verliezen kinderen al op jonge leeftijd het vertrouwen in de politie.

Etnisch profileren is stigmatiserend en versterkt negatieve vooroordelen over etnische minderheden. Door onevenredig veel controles uit te voeren van mensen van een etnische minderheid, krijgen omstanders vaak de indruk dat mensen van een etnische minderheid iets fout hebben gedaan en trekken ze hier al snel hun conclusies uit. Mensen die regelmatig tegengehouden worden zonder gegronde reden, raken gefrustreerd en wantrouwen de politie. Er ontstaat een vertrouwensbreuk, die een serieuze barrière is voor goed politiewerk. De politie dient zich te baseren op objectief bewijs en niet op vooroordelen om een controle te rechtvaardigen. Als er een concrete daderbeschrijving is, kan die informatie (vb. over etnische kenmerken) gebruikt worden, maar niet als een algemene veronderstelling, als “passe-partout”.

E) Je moet geen vragen stellen aan de politie – doe gewoon wat gevraagd wordt.

Tijdens een controle is het belangrijk dat je heel rustig blijft en zelf veel vragen stelt – voor zover dat mogelijk is in die situatie. Voorbeelden van mogelijke vragen zijn: waarom houdt u me tegen en controleert u mij, heb ik een overtreding begaan, ben ik verdacht, is er een signalement, op grond van welke wet controleert u mij? Opgelet: controles mogen nooit willekeurig zijn, maar de politie is niet verplicht om aan jou te vertellen waarom je wordt gecontroleerd, al kan je dat wel beleefd vragen.

F) De politie bestaat toch vooral uit witte mannen en vrouwen: ze weten niet wat er speelt.

Belangrijk is dat de hele samenleving wordt gerepresenteerd bij de politie. Daarnaast moet ook meer ingezet worden op interculturele vaardigheden waardoor politiemensen beter in staat zijn te communiceren met verschillende bevolkingsgroepen uit alle lagen van de samenleving.

G) De politieman uit ‘Bad Apples’ had moeten ingrijpen en zijn collega tegenhouden.

Bij de politie heerst er vaak een zwijgcultuur waardoor collega’s elkaar niet aanklagen voor wangedrag omdat ze onvoldoende beschermd worden. Het is immers niet altijd gemakkelijk voor politieagenten om wangedrag van collega’s aan te kaarten en dit vraagt veel moed. Om die zogenaamde zwijgcultuur te doorbreken zijn betere structuren en procedures nodig. Zo is er het principe van klokkenluiders. Op federaal niveau is er sinds 2013 een wettelijke regeling voor klokkenluiders, maar die werkt pas sinds 2019 voor de politie. Tot voor kort konden politie-inspecteurs daar niet terecht en werden ze dus ook niet beschermd als ze een klacht wilden indienen tegen een collega. In 2020 werd de oprichting van een vertrouwensdienst bij de commissaris-generaal aangekondigd. Een belangrijke volgende stap is dat men ‘vertrouwenspersonen integriteit’ aanstelt in alle directies van de federale politie en in alle lokale politiezones.

MEER INFO OVER ETNISCH PROFILEREN

Achtergrondinfo voor de leerkracht

WAT IS ETNISCH PROFILEREN?

Wanneer de politie je tegenhoudt omwille van je uiterlijk en niet om wat je hebt gedaan, is er sprake van etnisch profileren. Negatieve stereotypen of veronderstellingen over je etniciteit, huidskleur, nationaliteit of religie zijn dan de aanleiding om je te controleren, te fouilleren of aan te houden, in plaats van een objectieve en redelijke rechtvaardiging.

➤ VOORBEELD:

Twee jongens zitten op een bank in een park en gedragen zich op exact dezelfde manier. De jongen met een donkere huidskleur wordt door de politie gecontroleerd, de witte jongen niet.

WAT IS DISCRIMINATIE?

Discriminatie is een onderscheid maken tussen mensen zonder goede reden of rechtvaardiging, in het beleid, in de wet of in de praktijk. Zowel de overheid als burgers kunnen zich schuldig maken aan discriminatie. Etnisch profileren is een vorm van discriminatie en verboden in België. Maar toch gebeurt het en de gevolgen zijn erg negatief. In de eerste plaats voor de mensen die etnisch geprofileerd worden, maar ook voor de goede werking van de politie. Daarbij is het van belang stil te staan bij het principe van gedeelde menselijkheid. Als iedereen van mening is dat we elkaar met waardigheid moeten behandelen en dat we vrij zijn om te gaan waar we willen, dan zal iedereen aanvaarden dat etnisch profileren niet acceptabel is.

WAT ZIJN DE MENSENRECHTEN?

Mensenrechten zijn gebaseerd op het principe dat we allemaal gelijk zijn. De Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM) werd in 1948 aangenomen door de Verenigde Naties. Het was de eerste wereldwijde afspraak over mensenrechten.

- Mensenrechten zijn een weerspiegeling van onze fundamentele levensbehoeften.
- Mensenrechten heb je louter omdat je mens bent.
- Mensenrechten zijn universeel. Ze zijn overal dezelfde en ze gelden voor alle mensen ter wereld.
- Mensenrechten zijn onvervreemdbaar. Niemand kan ze van je afnemen, want je houdt nooit op met mens te zijn. Het kan wel gebeuren dat iemand ze onterecht schendt. In dat geval kan je je mensenrechten opeisen.
- Mensenrechten zijn ondeelbaar. Niemand kan je een bepaald mensenrecht ontzeggen, bv. omdat het ‘minder belangrijk’ of ‘niet essentieel’ zou zijn.
- Mensenrechten zijn onderling afhankelijk en beïnvloeden elkaar. Samen vormen mensenrechten een complementaire structuur.

WAT ZIJN DE OORZAKEN VAN ETNISCH PROFILEREN?

- **Vooroordelen:** Iedereen heeft vooroordelen, dat is menselijk. Ook een politieagent. Het is dus niet altijd slecht bedoeld. Maar als je ernaar handelt, kunnen vooroordelen leiden tot discriminerend gedrag. Het is daarom belangrijk dat agenten zich goed bewust zijn van hun vooroordelen. Alle vormen van discriminatie vinden hun oorsprong in vooroordelen en stereotypen over identiteit, en de behoefte om zichzelf met een bepaalde groep te identificeren. Dat kan leiden tot haat en zelfs ontmenselijking van anderen, louter omdat ze verschillend zijn. Vooroordelen zijn negatieve attitudes tegenover anderen omwille van bepaalde persoonskenmerken. Van sommige vooroordelen zijn we ons bewust (expliciete vooroordelen), van andere helemaal niet (impliciete vooroordelen). Vooral die laatste sturen ons gedrag. Stereotypen zijn veralgemeningen over bepaalde groepen van mensen. Ze komen niet noodzakelijk overeen met de werkelijkheid en gelden al zeker niet voor alle leden van een bepaalde groep. Dikwijls zijn stereotypen negatief.
- **Gebrek aan kaders en training:** De meeste politieagenten willen niet etnisch profileren, maar ze worden onvoldoende begeleid en getraind om dit tegen te gaan. Daardoor gaan ze af op hun eigen interpretatie van de wet of zelfs op hun buikgevoel. Onbewust zijn ze aan het etnisch profileren. Agenten moeten betere richtlijnen krijgen over de manier waarop ze identiteitscontroles correct moeten uitvoeren op basis van objectief verdacht of hinderlijk gedrag zonder etnisch te profileren. Die richtlijnen bestaan momenteel amper.

WAT ZIJN DE NEGATIEVE GEVOLGEN VAN ETNISCH PROFILEREN? (voor de politie, voor de betrokkenen en voor de samenleving)

- **Voor de betrokkenen:**
 - Iemand controleren, fouilleren of aanhouden lijkt geen zwaar middel voor de politie, maar het is wel degelijk heftig voor degene die het overkomt. Zo iemand voelt zich gecriminaliseerd en al schuldig bevonden voordat het tegendeel bewezen is. Bovendien voelt het als discriminatie, zeker als het je vaker overkomt, zoals uit onderzoek blijkt.
 - De politie moet, vanuit haar kerntaak, zorgen voor de veiligheid van iedereen. Maar als een bepaalde groep veel vaker willekeurig wordt tegengehouden dan een andere, dan voelen die mensen zich niet meer veilig.
- **Voor de politie:**
 - Mensen die regelmatig tegengehouden worden zonder gegronde reden, raken gefrustreerd en wantrouwen de politie. Er ontstaat een vertrouwensbreuk, die een serieuze barrière is voor goed politiewerk. Door dit wantrouwen verliest de politie draagvlak of steun en verliest ze haar gezag. En dat terwijl de politie wel de steun van de bevolking nodig heeft om haar taak uit te oefenen.
 - Etnisch profileren is een verspilling van politiemiddelen omdat het leidt tot veel onnodige – en onwettige – controles. Als je op basis van huidskleur te werk gaat, controleer je ook veel meer onschuldige mensen en dat is tijdverlies. Politieagenten die zich extreem richten op bepaalde etnische groepen, hebben minder aandacht en tijd voor criminaliteit die door andere groepen van mensen gepleegd wordt. Dat zorgt voor een blinde vlek. Door te stoppen met etnisch profileren stopt de politie niet enkel met discrimineren, maar verhoogt ze ook haar effectiviteit.
- **Voor de samenleving:**
 - Etnisch profileren is stigmatiserend en versterkt negatieve vooroordelen over etnische minderheden. Door onevenredig veel controles uit te voeren van mensen met een migratieachtergrond, krijgen omstanders vaak de indruk dat mensen met een migratieachtergrond iets fout hebben gedaan en trekken ze hier al snel hun conclusies uit.

MAG DE POLITIE ETNISCH PROFILEREN?

Nee. Etnisch profileren is een vorm van discriminatie en daarom in strijd met de mensenrechten. Discriminatie is door de wet verboden. Dan worden mensen in een gelijke situatie ongelijk behandeld zonder dat er een goede reden voor is. Er wordt ten onrechte onderscheid gemaakt op basis van persoonlijke kenmerken. Het kan gaan om geslacht, huidskleur, seksuele oriëntatie, afkomst, geloof, status, politieke overtuiging ... Discriminatie is een mensenrechtenschending. De UVRM bepaalt dat het er niet toe doet wie je bent of waar je leeft: mensenrechten gelden voor iedereen.

De gronden van discriminatie zijn uitgewerkt in specifieke verdragen en wetten. Het aantal gronden wordt nog steeds uitgebreid. Ook in het Belgische recht is er anti-discriminatiewetgeving. De Genderwet, Antiracismewet en de Antidiscriminatiewet omschrijven samen negentien discriminatiecriteria. Discriminatie op basis van die criteria is volgens de Belgische wet verboden en strafbaar.

Maar toch gebeurt etnisch profileren, ook in België, zo weten we uit onderzoek van Amnesty International. De meeste politieagenten willen niet etnisch profileren, maar ze worden onvoldoende begeleid en getraind om dit tegen te gaan.

WELKE MAATREGELEN HELPEN TEGEN ETNISCH PROFILEREN BIJ DE POLITIE?

Politieagenten moeten zich niet laten leiden door hun buikgevoel of vooroordelen, ze moeten op basis van specifieke, feitelijke criteria te werk gaan. In het Verenigd Koninkrijk en in Spanje is ervaring opgedaan met stopformulieren. Dat wil zeggen dat men registreert welke politieagent wie controleert, de etnische afkomst, de reden van de controle en het resultaat. De statistieken worden opgevolgd en politieagenten krijgen feedback en opvolging van hun werk. In het begin kon men vaststellen dat mensen van etnische minderheden veel vaker werden gecontroleerd, maar dat verminderde al na enkele maanden. Het aantal controles halveerde ongeveer, terwijl de pakkans liefst drie keer groter werd. Door te stoppen met etnisch profileren stop je niet enkel met discrimineren, maar verhoog je ook je effectiviteit.

Daarnaast is het belangrijk dat het politiekorps voldoende divers is waarbij de hele samenleving wordt gerepresenteerd in het korps. Ook moet meer ingezet worden op interculturele vaardigheden tijdens de opleiding waardoor politieagenten beter in staat zijn te communiceren met verschillende bevolkingsgroepen uit alle lagen van de samenleving. Om criminaliteit te voorkomen en op te lossen, moeten agenten begrijpen wat er in hun gemeenschappen speelt.

Tenslotte is vertrouwen tussen gemeenschappen en politie belangrijk. Op die manier zullen gemeenschappen ook meer geneigd zijn samen te werken met de politie. Het is cruciaal om de gedragsnormen van individuele politiemensen en de algemene benadering door de politie jegens verschillende gemeenschappen te verbeteren. Al tijdens de politieopleiding moet hier uitgebreid aandacht aan besteed worden. Vele burgers klagen over de respectloze en onprofessionele manier waarop de politie hen behandelt. Politiemensen moeten de deontologische code strikt toepassen, vijandige, agressieve of provocatieve attitudes vermijden en ook de nodige toelichting geven over de reden waarom ze iemand controleren en over de procedure die ze volgen.

Meer info nodig?

<https://nietnormaal.be/nl/materiaal>

EINDTERMEN EN ONTWIKKELINGSDOELEN

De activiteiten uit dit lespakket zijn bedoeld voor de tweede en derde graad van het secundair onderwijs. Ze komen tegemoet aan verschillende vakoverschrijdende eindtermen en ontwikkelingsdoelen van je leerlingen.

EINDTERMEN SECUNDAIR ONDERWIJS

Deze eindtermen zijn van toepassing:

Context 3: Socio-relatieve ontwikkeling. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 6

Context 5: Politiek-juridische samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 3, 4 en 12

Context 7: Socio-culturele samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 3, 4

ONTWIKKELINGSDOELEN BUITENGEWOON SECUNDAIR ONDERWIJS

OPLEIDINGSVORM 3

Burgerzin ontwikkelingsdoelen: 1, 7, 8, 9, 41, 42, 43

Het pakket en de klasactiviteiten werken aan heel wat ontwikkelingsdoelen binnen het leergebied 'sociaal-emotionele educatie' - domein sociale cognitie, sociale probleemoplossing, sociale vaardigheden en competentie, constructief participeren aan werking van sociale groepen.

Specifiek werkt het lespakket op de ontwikkelingsdoelen 36, 55 en 68

OPLEIDINGSVORM 4

Context 3: Socio-relatieve ontwikkeling. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 6

Context 5: Politiek-juridische samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 3, 4 en 12

Context 7: Socio-culturele samenleving. Vakoverschrijdende eindtermen: 2, 3, 4

BAD APPLES

EEN EDUCATIEF PROJECT VAN HET PLATFORM 'STOP ETNISCH PROFILEREN'

De kortfilm 'Bad Apples' is een educatief project van het platform 'Stop Etnisch profileren'. In dit platform bundelen 7 organisaties (Amnesty International Vlaanderen, JES, LEVL, Liga voor Mensenrechten, Ligue des droits humains, MRAX, Uit De Marge) samen met activist Yassine Boubout hun krachten in de strijd tegen etnisch profileren bij de politie in België.

Het platform zet etnisch profileren op de agenda bij politici en bij de politie door te pleiten voor concrete maatregelen. Daarnaast maken ze ook het bredere publiek ervan bewust dat etnisch profileren discriminerend en bovendien inefficiënt is. Mensen die zelf etnisch profileren ervaren, informeren ze over hun rechten.

In 2020 lanceerde het platform de campagne 'Niet normaal?!'. Met deze campagne wordt gestreefd naar verandering in mentaliteit én in beleid, want etnisch profileren is niet normaal!

Meer info: www.nietnormaal.be

COLOFON

Dit lespakket is een uitgave van het platform 'Stop etnisch profileren'.

V.U. Wies De Graeve, Goffartstaat 32, 1050 Brussel

Redactie

Eveline Vandeveld, Nieke Nouwen, Griet Ryckeboer, Tess Heirwegh, Jan Pollet, Miep Tunnissen

Vormgeving

Kolja Aertgeerts / www.kolja.graphics

Vragen of opmerkingen over dit lespakket?

Contacteer het platform 'Stop etnisch profileren': contact@stopethnicprofiling.be

NEEM OOK EENS EEN KIJKJE OP:

www.nietnormaal.be

